

paa mange Steder er aldeles nødvendigt for Veiene, saaledes at Veienes Godhed paa sine Steder er afhængig af, hvorvidt der kan faaes Grus eller ikke, og naar det ikke kan faaes paa andre Steder end ved Stranden, anseer jeg det for en uheldig Bestemmelse saavel for den Enkelte som for det Offentlige, om der skulde lægges Hindringer i veien derfor. Der er ogsaa omtalt Leer; men det er flere end mig bekendt, at der ogsaa paa sine Steder ved Stranden gives Mergel, som er af overordentlig stor Vigtighed for Landmanden, og jeg kan derfor ikke indsee, at man bør tillade, at Retten til at tage saadanne Bestanddele paa nogen Maade indskrænkes, eller at den ene Nabo skulde kunne indskrænke den anden heri. Der er saaledes efter min Mening, i Henhold til hvad jeg har udtalt, Spørgsmaal om en Ret, der har 100, ja maaskee 1000 Mars Hævd, og det er en Ret, der bør respecteres. Vil man nu tage Sagen fra den Side — jeg vil fremføre det som et Exempel — at et Udskifningskort ikke er istand til at skaffe en Mand et Stykke Eiendom tilbage, som af en anden upaatalt er benyttet i 20 Aar eller derover, da troer jeg ogsaa, at den ældre Hævd, som disse Folk have paa at benytte, hvad der er at hente paa Stranden, er en Ret, der ikke saaledes kan kastes hen under en saadan Afgjorelse som den, der her er foreslaet. Dersom Lovforslaget derimod indskrænkede sig til at forbyde at optage Steen i en vis Dybde fra Land af den Grund, at der kunde blive Huller, hvori Nogle kunde drufne, var det en anden Sag. Men Lovforslaget omfatter ikke alene Vandet, men ogsaa Fastlandet, og dette Fastland er paa mange Steder af en meget betydelig Størrelse, og det forekommer mig derfor, at man paa ingen Maade maa gaae ind paa et Forslag, der paa den Maade giver en Eier Ret til at forbyde Andre at benytte en Ret, som han har havt i mange Aar, og giver en tilstødende Eier Ret til det, han ikke før har havt Ret til. Jeg betragter det ogsaa saaledes, at Have og Fjorde ere Statens Eiendom og at Staten derover har en Højhedsret; men at Havet og Fjordene maae benyttes af Indvaagnerne. Men der er Noget ved Havet og Fjordene, som man kalder „Stranden“, og det er noget ind i den

almindelig Bevidsthed, at denne Strand er fælles Eiendom, som maa benyttes af de Beboere, som boe der omkring, og hvad Vandet opfylder, har Enhver Ret til at tage, naar han har Brug derfor. Det er en Ret, der paa mange Steder sættes høi Priis paa. I Udvalgets Forslag § 4 hedder det: „Til den berammede Tid undersøge Synsmændene Forholdene paa Stedet og afgjøre derefter, hvorvidt det tilsigtede Forbud kan ansees fornødent for den paagældende Eiendom.“ Det fremgaaer deraf, at den nye Domstol skal afgjøre disse Sager; men jeg begriber ikke, hvorledes man vil overdrage til nogle af Forstanderskabene Udvalgte at afgjøre, hvor den tilgrændsende Eiers Eiendom tager sin Begyndelse. Det forekommer mig at det i ethvert Tilfælde skulde være det, man først skulde see afgjort; thi der er, som jeg har bemærket, mange Steder ved Havet og Fjordene, hvor der findes de i Udkastet omtalte Materialier, og det har man hidtil betragtet som fælles Eiendom, og det er Noget, som efter min Formening paa ingen Maade kan tilhøre en tilstødende Eier. Endnu mindre kan en saadan Domstol være competent til at afgjøre det. Det er et stort og betydningsfuldt Spørgsmaal, her foreligger, og et Spørgsmaal, som har megen Indflydelse i mangfoldige Egne, og ovenikjøbet forekommer det mig ikke, at der er mindste Trang til en saadan almindelig Lov. Jeg kan saaledes i Henhold til, hvad jeg har nævnt ikke stemme for, at et saadant Forslag udgaaer som almindelig Lov. Derimod vil jeg indrømme, at det maaskee var gavnligt at give en Lov for visse enkelte Tilfælde, saaledes som f. Ex. Loven af 13. April 1855, naar der er Tilfælde, hvor en saadan Lov antages at være nødvendig for at beskytte visse Indretninger. Men en almindelig Lov som denne kan jeg ikke være med at stemme for.

Indenrigsministeren: Jeg kan henholde mig til de Bemærkninger, hvormed jeg forelagde Lovforslaget, og til hvad den ærede Ordfører i dette Dieblil fremførte, nemlig at Staten fuldkommen utvivlsomt er berettiget til at begrænse den Afgang, den aabner til Benyttelse af den Forstrand, der tilhører den, paa